

Aug 27 ego

UNIVERSITET I JYLLAND

BERETNING

OM

ET MØDE I AARHUS

DEN 1. MARTS 1919

***** AARHUS *****

AIS JYDSK CENTRALTRYKKERI

1919

Mødet, som afholdtes i Byraadssalen i Aarhus, aabnedes Kl. 10 af Borgmester *Drechsel*, som udtalte:

Maa det være mig tilladt at byde Dem alle hjertelig Velkommen. Jeg retter særlig en Velkomsthilsen til Repræsentanterne for Københavns Universitet; Universitetet har gjort os den Ære at vælge sin Rektor, Professor *V. Bentzon*, og Referendarius ved Konsistorium, Professor *Munch-Petersen*, til Repræsentanter ved Mødet her. Jeg takker dem meget, fordi de har vist den Sag, som i Dag samler os, deres Interesse ved at komme herover. Vi ser deri et Vidnesbyrd om, at Københavns Universitet ikke er i Tvivl om, at Spørgsmaalet om et Universitet i Jylland er en Undersøgelse og Drøftelse værd; og at Københavns Universitet ikke paa Forhaand vil skyde Spørgsmaalet om et Universitet fra sig, men med Velvillie vil tage Del i dets Behandling. Jeg byder dernæst Professor *Hoffding* det hjerteligste Velkommen og takker ham lige saa hjertelig, fordi han trods den umilde Aarstid har villet rejse herover til dette Møde. Ligesom hans Fag, Filosofien, er den mest almene Videnskab, saaledes hilser vi ham som Repræsentant for hele den danske Videnskab og hele den danske videnskabelige Verden. Men dernæst vil jeg, som allerede sagt, byde Dem alle Velkommen og takke Dem alle, fordi De har villet efterkomme vor Indbydelse. Foruden nævnte Repræsentanter for Københavns Universitet og Videnskab har det været vor Opgave at samle til dette forberedende Møde Repræsentanter for hele Jylland, baade By og Land, og for de forskellige Grene af Jyllands aandelige Liv og Erhvervsliv.

Hensigten med Mødet skulde være at bringe det gamle og ofte rejste Spørgsmaal om et Universitet i Jylland frem paany til Undersøgelse og Overvejelse og derved — forhaabentlig — forberede dets endelige Løsning og Afgørelse. Jeg haaber, det vil jeg sige straks, for at man kan være klar over, hvad jeg vil stræbe henimod ved dette Møde, — jeg haaber, at Mødet maa slutte med, at der dannes en Komité af alle dem blandt de her tilstedeværende, som har Interesse for Sagen, og nu vil føre den frem til en Afgørelse, og at

denne Komité vil nedsætte et Forretningsudvalg til at foretage de fornødne aktive Skridt til Sagens Fremme.

Det første Spørgsmaal, som bør drøftes, er formentlig dette: Om der her i Landet er Grund til at søge oprettet et nyt Universitet, et Universitet til foruden det ene, vi har i Hovedstaden. Men bag ved dette Spørgsmaal synes mig at ligge et andet Spørgsmaal, som maaske nok er for omfattende til at drøftes her, men som jeg dog ikke kan lade være kortelig at berøre. Det er Spørgsmaalet om Hovedstædernes Stilling i de moderne Samfund og specielt vor Hovedstads Stilling i Forhold til det øvrige Land. Jeg kan ikke tro andet, end at man nu efter Krigen blandt mange andre store Spørgsmaal, som vil blive rejste, ogsaa vil komme til at overveje, om man i samme Grad som hidtil bør koncentrere Landenes Udvikling i Hovedstæderne. Det kan naturligvis ikke overses, at denne Samling, denne Koncentration i Tidernes Løb har haft stor kulturel Betydning, ja, vel endogsaa har været en Betingelse for Civilisationens Fremskridt. Men Spørgsmaalet er, om man dog ikke nu bør standse og overveje, om Udviklingen paa dette Punkt bør holdes i samme Skure og i samme Fart. Man maa jo være paa det rene med, at hvis man bliver ved paa samme Maade som hidtil at samle alt, hvad Landet evner og formaar, i Hovedstæderne, saa vil disse vokse i stigende Progression, og alle de Farer og alle de Onder, som alle jo indrømmer følger med de store Byer, vil tage til efter samme Maalestok. Som sagt, Spørgsmaalet kan jo her netop kun berøres. Men saa meget maa dog siges, at hvis dette Spørgsmaal noget Sted med Føje kan rejses, saa er det her i Landet. Thi ganske vist er vor Hovedstad jo ikke saa stor som Hovedstæderne i de store Lande; og Farerne ved den store By viser sig jo ikke saa grelt som andetsteds. Men paa den anden Side er vor Hovedstads Størrelse og Betydning i Forhold til det øvrige Land og til Befolkningens Tal jo saa ganske overvældende. Mindst $\frac{1}{4}$ af Landets Befolkning lever i København og dens nærmeste Omegn. Det er et Forhold, som ikke kendes i noget andet Land i den civiliserede Verden. Og indenfor Hovedstaden er, nærmest vel paa Grund af Landets Lidenhed, samlet i en lige saa ualmindelig Grad, tror jeg, alt hvad Landet ejer af Kunst og Videnskab, af Regeringsmagt, altsaa baade Lovgivningsmagt og Administration, og den øverste dømmende Myndighed; i det hele alle Institutioner, som ikke næsten med Nødvendighed maa have deres Sæde udenfor Hovedstaden.

Overfor disse Kendsgerninger maa man nu rejse det Spørgsmaal, om der ikke her i Landet er Trang til at søge at danne et andet Centrum, som Bergen i Forhold til Christiania,

Göteborg i Forhold til Stockholm. Det er naturligvis ikke Meningen, at man skulde søge at flytte Tyngdepunktet fra Hovedstaden, søge at skabe en ny Hovedstad. Vi holder jo alle af vor Hovedstad, som den er. Hvis den er bleven for stor i Forhold til Landet, saa er det nu en Gang sket og kan ikke gøres om. Det er jo overhovedet ikke Meningen at gøre København nogen Skade eller trække noget fra paa Københavns Side. Men det bør forstaas, at Hovedstaden netop vokser som Hovedstad derved, at det Land, for hvilket den er Hovedstad, faar et rigere Indhold, en fyldigere Udvikling.

I materiel Henseende er Landet og Befolkningen udenfor Hovedstaden i raks og god Udvikling, og Udviklingen, som jo i høj Grad er under Statsmagtens Ledelse, søger og finder sine naturlige Centra, specielt Færdselscentra. Men i aandelig Henseende har Statsmagten, skønt den jo altid har anset det for sin Opgave at drage Omsorg for alt, hvad der hører under den højere Dannelse her i Landet, saa godt som intet gjort for at skabe nyt aandeligt Liv, for at skabe aandelige Centra udenfor Hovedstaden. Vort eneste Universitet ligger jo i Hovedstaden og er en Statsanstalt. Det samme gælder om vore andre højere videnskabelige Anstalter, polytekniske Læreranstalt, Landbohøjskolen o. fl.

Det er paa dette Grundlag, at det Spørgsmaal ofte er rejst, om det bør vedblive at være saa, og navnlig om ikke et nyt Universitet bør søges oprettet her i Landet, og da jo naturlig, man kan vel sige selvfølgelig, i den største Landsdel, Jylland.

Jeg skal ikke her komme ind paa Spørgsmaalets Forhistorie men kun erindre om den sidste Fase i Udviklingen for dermed ogsaa at angive, hvorledes Sagen i Øjeblikket staar.

I Aaret 1906 rejste Biskop *Fr. Nielsen*, kort efter at være bleven flyttet fra Aalborg her til Aarhus, paany Spørgsmaalet. Sammen med nogle faa andre Mænd her fra Byen sammenkaldte han til et Møde i København i Februar 1907. I dette Møde deltog en Del Videnskabsmænd, en Del Rigsdagsmænd og enkelte andre. Det vedtoges at indgive en Adresse til Kultusministeren, alene indeholdende et Andragende til ham om at foranledige, at Spørgsmaalet blev gjort til Genstand for Undersøgelse af en i dette Øjemed nedsat Kommission. Adressen blev underskrevet af saa godt som alle de ved Mødet tilstedeværende og blev en af de nærmeste Dage derefter overbragt den daværende Kultusminister, *Enevold Sørensen*, af en Deputation, valgt paa Mødet, bestaaende af Biskop *Fr. Nielsen* som Ordfører, Grev *Frijs* og mig. Fra Kultusministeriet tilstilledes Adressen nogen Tid efter Københavns Uni-

versitet til Erklæring. Denne Erklæring blev afgiven af Universitetets akademiske Lærerforsamling i Efteraaret 1907 og gik i det væsentlige ud paa, at Lærerforsamlingen samstemmede med det indgivne Andragende i Ønsket om, at Spørgsmaalet maatte blive gjort til Genstand for Undersøgelse i en Kommission. Men videre er Sagen ikke kommen. Jeg søgte flere Gange at faa Liv i den. Og det blev sagt mig i Ministeriet, at det var Kultusministerens, *Enevold Sørensens* Hensigt at konferere med Finansudvalget om den. Men imidlertid gik han af som Minister. Og senere er der, saavidt jeg ved, slet ikke rørt ved Sagen. Men der ligger altsaa inde i Ministeriet et Andragende, m. H. t. hvilket der ikke er resolveret, og som, naar Anledning gives, kan tages op paany.

Nu er Spørgsmaalet om et Universitet i Jylland altsaa atter fremme. Det er denne Gang ikke rejst her fra Aarhus. Man begyndte rundt i forskellige Blade — nærmest naturligvis i Anledning af Nordslesvigs forhaabentlig nær forestaaende Genforening med Danmark — at røre ved Spørgsmaalet. Og saa kom Spørgsmaalet naturligvis ogsaa paa Bane her i Aarhus. Vi kunde jo ikke forholde os passive, naar Spørgsmaalet kom frem fra andre Sider. Det fulgte ganske naturligt af Sagens Forhistorie og iøvrigt ogsaa af Aarhus' Stilling som Jyllands største By. Vi blev da her enige om, at de tre Indbydere til dette Møde, Professor *Tage-Hansen*, Fabrikant *Wied* og jeg, som er de eneste her i Byen, der er tilbage af dem, som i 1907 sammen med Biskop *Nielsen* tog Initiativet i Sagen, at vi skulde sammenkalde til dette Møde og derved søge at bringe nyt Liv i Sagen.

Jeg tillader mig altsaa herved paa Indbydernes Vegne at forelægge d'Hrr. Sagen til Diskussion; og skal endnu kun gøre nogle faa Bemærkninger.

Selve Spørgsmaalet, om der her i Landet er Trang til et nyt Universitet, vil jeg ikke komme ind paa. Ikke fordi jeg ikke gerne vilde udtale mig nærmere derom. Men dels fordi jeg antager, at de her tilstedeværende Repræsentanter for dansk Videnskab vil udtale sig derom, og da naturligvis med langt større Vægt, end jeg vilde kunne gøre det. Og dernæst ogsaa fordi jeg nødig vil have, at disse mine indledende Bemærkninger skal tage for lang Tid. Kun dette vil jeg sige, at jeg anser Spørgsmaalet om Oprettelsen af et nyt Universitet her i Landet ikke for et særligt jysk Spørgsmaal, end mindre for et aarhusiansk, men for et Spørgsmaal, der maa være af Betydning for det hele Land og Folk. Og jeg tror, at et nyt Universitet her i Landet vil kunne faa stor Betydning, at det vil kunne give vort Lands aandelige Liv væsentlig bedre Vilkaar, give det nyt Blod og nye Impulser. Jeg forudsætter

selvfølgelig, at det nye Universitet, hvad enten man nu straks vilde søge at oprette et helt Universitet, eller man til at begynde med vilde nøjes med enkelte Fakulteter, vilde i videnskabelig Henseende, m. H. t. de Lærere, der vilde komme til at virke ved det, kunne svare til de strengeste videnskabelige Krav. Paa den anden Side er det mit Haab, at hvis Universitetet oprettes, at det da i andre Henseender maatte blive et moderne Universitet, et Nutids-Universitet, som kunde tage nye Opgaver op, andre Opgaver, end dem, Københavns Universitet ifølge sin hele Udvikling har kunnet tage paa sig. Men nærmere vil jeg altsaa ikke udtale mig om dette Punkt.

Men saa er der jo Spørgsmaalet om Universitetets Sted i Jylland. Jeg maa med Hensyn hertil sige, at jeg egentlig havde tænkt mig, at dette Spørgsmaal ved dette Møde skulde holdes udenfor Diskussionen; eller i hvert Fald komme i anden eller tredje Række. Men, som Verden nu en Gang er, og som Situationen nu foreligger, lader dette sig maaske ikke gøre. Spørgsmaalet er jo, meget imod min Villie, allerede inden dette Møde kommet frem i Pressen og er bleven gjort til Genstand for, jeg vil ikke sige for en egentlig Drøftelse, men for en Række spredte Udtalelser af meget forskellig Værdi. I Virkeligheden kan vi jo ikke paa dette Møde med Virkning drøfte Spørgsmaalet, end mindre tage nogen Beslutning, der kan have Betydning for Spørgsmalets Afgørelse. Spørgsmaalet maa underkastes en senere Realitets-Behandling med det Formaal at veje og vrage alle de Grunde, der kunde tale for det ene eller det andet Sted. En saadan Behandling maatte vel, som ogsaa vort Andragende i 1907 gik ud paa, ske ved en dertil nedsat Kommission. Og til syvende og sidst maatte Spørgsmaalet sikkert komme til Lovgivningsmagts Behandling og Afgørelse. Jeg anser det nemlig for givet, at saaledes som Forholdene er, maa Oprettelsen af et nyt Universitet her i Landet blive en Statssag. Det udelukker naturligvis ikke, at man kan søge at bidrage ved private Midler til Sagens Fremme. Men jeg tror ikke, det kan tænkes, at et nyt Universitet her i Landet kan oprettes og drives ved private Midler alene. Det er sket i andre Lande. I Finland, hørte jeg forleden, at man havde samlet 8 Millioner til et nyt Universitet i Åbo, og deraf havde en enkelt Mand givet 1½ Million. I Sverrig er, saavidt jeg husker, den videnskabelige Højskole i Göteborg grundet ved private Midler. I Norge vil Bergens Universitet, som vistnok snart bliver til Virkelighed, blive anlagt for Størstedelen ved Midler, der ikke er Statens, men dels ydede af Rigmænd i Bergen, dels samlede af det gamle Bergens Museum. Men jeg tror ikke, det kommer til at gaa paa samme Maade her i Landet. Dels tror jeg ikke, Samfundsfølelsen og

Offervilligheden overfor Samfundet her i Landet er saa stærk som i de andre skandinaviske Lande; dels er der vel heller ikke her i Landet saa store Formuer samlede paa enkelte Hænder. Jeg tror altsaa, at Sagen til Slut kommer til Afgørelse i Rigsdagen; og hvad særlig dette Spørgsmaal om Stedet angaar, er det vel ogsaa det bedste, der kan ske. I de andre Lande har de, saavidt jeg ved, ikke haft flere Steder, der rivaliserede.

Men naar det, som Situationen nu er, ikke kan undgaas, at Spørgsmaalet om det eventuelle Universitets Sted bliver drøftet, saa vil jeg her kun sige dette, at Aarhus naturligvis forbeholder sig, naar den senere Realitets-Behandling af Spørgsmaalet skal finde Sted, da at maatte fremføre sine Grunde for, at Universitetet helst bør ligge her. Og mere har jeg ikke i Øjeblikket at bemærke angaaende Valget af Sted i Nørrejylland. Men nu er jo ogsaa Spørgsmaalet Flensborg kommet til. Og derom vilde jeg gerne gøre et Par Bemærkninger. Vi vil jo alle gerne lade den Del af Nordslesvigs Befolkning, som nu forhaabentlig snart kommer tilbage under Danmark, mærke, at de er velkomne, og søge at gøre det saa godt for dem som muligt. Og det undrer mig ikke, at den Tanke kan komme frem, at det vilde være smukt at lægge et Universitet i Flensborg, hvis Byen kommer ind under Danmark. Men det synes mig, at Tanken, i hvert Fald saaledes som jeg har set den fremsat, hviler paa et underligt uklart Syn paa Sagen. Der er endogsaa en dansk Videnskabsmand, som har sagt, at han mente, at det ny Universitet, som burde anlægges i Flensborg, skulde være et dansk-tysk Universitet. Jeg forstaar ikke, hvad der menes dermed. Meningen skulde vel dog fremdeles være, at det danske Folk skulde søge at bevare sin Nationalitet og sit Sprog rent og ublandet. Men det sker næppe ved at lægge et Universitet lige ved Grænsen i en — ialtfald foreløbig — overvejende tysktalende By. Lige saa uklar synes mig nutildags den Tanke at være, at man skal lægge et Universitet, som det siges, som Forpost eller Grænsevagt mod Syd. Det er ganske betegnende, at man straks bruger militære Billeder. Men et Universitet bør i national Henseende virke samlende og formidlende — og det kan det sikkert ogsaa — men bør ikke lægges som et Stridens Tegn og Middel. Jeg tror derfor, Tanken om et Universitet i Flensborg er ganske uklar og kun fremkaldt ved Øjeblikkets Stemninger. Men, hvordan man nu end ser derpaa, én Ting er sikker: det Krav paa et nyt dansk Universitet i Jylland, som atter og atter er rejst, det vil ikke være fyldestgjort ved Oprettelsen af et dansk-tysk Universitet i Flensborg.

Meningen fra vor Side, fra Jyllands og jeg mener ogsaa,

man kan sige fra hele Landets Side, skulde jo være at skabe et nyt Midtpunkt for dansk Aandsliv. Men det vilde et dansk-tysk Universitet i Flensborg umulig kunne blive. Vi skulde saa paany anlægge et Universitet i den yderste Udkant af Landet, og selv om man nu vilde se bort fra den uheldige Betegnelse, som en enkelt dansk Videnskabsmand har benyttet sig af: at det skulde være et dansk-tysk Universitet, saa vilde vi dog i Stedet for et nyt dansk Universitet og et nyt Midtpunkt for dansk Aandsliv faa et Universitet, hvis Opgave vilde ligge paa et helt andet Omraade. Og vi vilde i Stedet for et virkeligt dansk Universitet, hvor navnlig vort gode danske Sprog skulde bevares rent og ublandet, ja, mulig endog renses og forbedres, faa et blandet Universitet, hvor Sproget stod i Fare for at forkludres og fortyskes. Jeg vil altsaa meget bestemt holde paa, at det, vi her i Dag skal søge at lægge Grunden til, eller ialtfald begynde at arbejde paa, det er et virkeligt dansk Universitet, et Universitet med den Opgave at være et nyt Midtpunkt for dansk Aandsliv.

Men ogsaa i Henseende til Spørgsmaalet Flensborg vil jo andre end vi, og mange andre end vi, komme til at tage den afgørende Beslutning. Her i Dag skulde vi, naar vi først mener at være paa det rene med, at vi bør arbejde paa Oprettelsen af et nyt dansk Universitet, dernæst drøfte, om dette vort Forehavende er gennemførligt, og hvorledes vi da bedst bør gaa frem. Der møder os her straks den Indvending, at vi ikke har Raad til at oprette og drive et nyt Universitet. Og denne Indvending kunde jo synes at faa fornyet Styrke i denne Tid, hvor vort Lands finansielle Forhold synes at vække Betænkeligheder. Hvad det sidste Moment angaar, vil jeg blot bemærke, at vi forlanger jo ikke Pengene i Morgen. Vi vil jo i Øjeblikket blot klarlægge vort Krav og arbejde paa dets Fyldestgørelse, naturligvis under alt fornødent Hensyn til Planens økonomiske Rækkevidde og vort Lands finansielle Forhold.

Men hvad i det hele denne Indvending angaar, at vi ikke har Raad, saa vil jeg sige dertil, at jeg synes ikke, vi her i Jylland længere skal finde os i denne Indvending. For det første, fordi den vil vise sig at være konstant, at komme igen, hver Gang vi rører ved Sagen, hvordan saa Forholdene er. Men dernæst ogsaa, fordi vi ser, hvad Staten ellers har Raad til, og fordi vi ikke kan indrømme, at det Formaal, vi vil arbejde hen imod, paa nogen Maade i Betydning for vort Folk staar under de Formaal, paa hvis Virkeliggørelse Staten ofrer Milioner og atter Millioner. Jeg kunde som Eksempel fra den sidste Tid have Lyst til at nævne Forslaget om at bevilge 10 Millioner til det kgl. Teater og 5 Millioner til det Rask-Ør-

sted'ske Fond. Det er naturligvis ikke, fordi jeg vil søge at nedsætte de Formaal, som ved disse Forslag søges fremmede, i Værdi. Tværtimod — begge disse Formaal har min fulde Sympati. Men man kan ikke blive ved at gaa ud fra, at alt Folkets aandelige Liv kan koncentreres i Hovedstaden. Vi maa arbejde paa det øvrige Lands indre Struktur og sætte de Formaal, der hører herhen, i Klasse med dem, der kun drejer sig om Hovedstaden, eller dem, der angaar Forholdet til andre Lande. — Endelig vil jeg gerne endnu med Hensyn til Spørgsmaalet, om vi har Raad, bemærke, at det er vanskeligt at tale derom, forinden man er paa det rene med, hvad det er, man vil opnaa, med andre Ord, hvad der forstaas ved et nyt dansk Universitet, et Universitet, svarende til Nutidens Krav. Det er der jo ingen, der ved i Øjeblikket. Jeg kommer atter her tilbage til, at jeg tror det bliver nødvendigt, at en Kommission undersøger Spørgsmaalet. Men en saadan Kommission maatte vel helst nedsættes af Regeringen. Og jeg kommer altsaa ogsaa ad denne Vej til det Resultat, at vi før eller senere maa henvende os til Statsmagten for at faa vore Universitetsplaner realiserede.

Ifølge alt hvad jeg her har sagt, mener jeg altsaa, at Diskussionen bør dreje sig om 2 Hovedpunkter:

1. Er der Trang til et Universitet i Jylland?
2. Er Planen gennemførlig, og hvad kan der for Tiden foretages til dens Gennemførelse? — Under det sidste Punkt vil det maaske ikke helt kunne undgaas at tale om det eventuelle nye Universitets Beliggenhed indenfor Nørrejylland, men jeg henstiller altsaa, at dette Spørgsmaal holdes i Baggrunden og kun behandles, forsaavidt det er nødvendigt til Hovedspørgsmaalets Besvarelse.

Jeg skal derhos gentage, hvad jeg sagde før, at jeg, hvis Sagen, hvad jeg haaber, finder Tilslutning, vil foreslaa, at alle de, der er her tilstede, og som ønsker at være med i Arbejdet for at fremme Sagen, træder sammen i en Komité med dette Formaal, og at Komitéen nedsætter et Forretningsudvalg eller danner et Repræsentantskab, som saa atter kunde nedsætte Underudvalg til Varetagelse af de enkelte Forgørelser af Arbejdet.

Professor, Dr. phil. Harald Høfding:

Naar jeg har den Ære at faa Ordet ved denne Lejlighed lige efter Indlederen, forklarer jeg det af, at jeg allerede flere Gange har deltaget i Forhandlingerne om et jysk Universitet. Første Gang var det ved et mindre Møde, der blev holdt i København, i Universitetets Udvalgsværelse, fremkaldt ved Dr. *Gert Winthers* Interesse for Sagen. Senere blev Sagen taget op af afdøde Biskop *Fr. Nielsen*, og der blev holdt et noget større Møde i Wivels Lokale i København d. 26. Februar 1907, der førte til en Henstilling til Ministeriet om at overveje Sagen med Velvillie. Ministeriet lod Sagen forelægge for den akademiske Lærerforsamling, der foreslog en Kommission nedsat til Undersøgelse, om der var Trang til et nyt Universitet og Midler til at oprette det paa en værdig Maade. Foruden at deltage i disse to Møder har jeg udtalt mig om Sagen i et Interview i »Berlingske Tidende« (1. Januar 1911) foranlediget ved en Tidsskriftsartikel af Borgmester *Drechsel*. I Universitetskommissionen af 1912, hvis Formand jeg var, blev Sagen ogsaa overvejet, men man lod sig her nøje med at minde om den og haabe paa, hvad Fremtiden kunde bringe.

Naar Planen nu igen er kommen frem, er det i en overordentlig glædelig Anledning, idet Sønderjyllands Tilbagekomst til Danmark skaber et Storjylland, et Jylland, hvor der ikke mere skelnes mellem Nørre og Sønder. I Sagen om Jylland hedder det: »Jylland, du er Hovedlandet!« Hvorvidt det er saa, vil vi ikke strides om. Vi haaber paa en kraftig Udvikling af Livet i vort Fædreland, baade i aandelig og materiel Henseende, og hvis Jylland faar sit eget Universitet, vil det vise sig, hvilken Landsdel der aandeligt, intellektuelt kommer til at staa højest, ligesom der allerede nu finder en gavnlig Kappestrid Sted paa det materielle Omraade. Hvad mig angaar, har jeg — skønt Københavner med Liv og Sjæl — fra min Ungdom elsket Jylland og Jyderne. Og jeg tror, det vilde være til vort Lands Gavn, om de folkelige Ejendommeligheder, hver Landsdel besidder, faar Midler til at udfolde sig, saa vor Kultur kan blive rigere og mangfoldigere uden at miste sin Enhed.

Det er egentlig kun et jysk Universitet, eller overhovedet et Universitet i Danmark foruden Københavns, der ligger mig paa Hjerte i første Linie. Men det følger i mine Øjne af sig selv, at det ny Universitet maa komme til at ligge i Jyl-

land. Der vil, synes det, blive Strid mellem flere jyske Byer om, hvor det skal ligge. Ligesom der var syv græske Byer, der streedes om Æren af at have været Homers Fødeby, saaledes vil maaske syv jyske Byer nu strides om Æren af at være det nye Universitets Fødeby og Hjemsted. Naar jeg anser det for naturligt, at det nye Universitet kommer til at ligge i Aarhus, er det, fordi denne By har en central Beliggenhed med Forbindelseslinier til alle Sider, — fordi den er den største By, — og fordi den allerede raader over Institutioner, der kan blive af Betydning for Planens Gennemførelse. Nærmere kan jeg ikke gaa ind paa dette Spørgsmaal. Jeg antager, at naar Bjørnen er skudt, bliver man nok enig om, hvor man skal anbringe Bjørneskindet. Den største Vanskelighed er at faa Bjørnen skudt.

Ordet Universitet betyder Helhed, Indbegreb, og det bruges fra Middelalderen af til at betegne Indbegrebet af dem, der som Lærere og Lærende arbejder paa at udfinde, fremstille og tilegne sig Videnskab. Sagen kunde da synes at frembyde to Sider, et Hensyn til de Videnskabsmænd, der virker som Lærere, og et Hensyn til de Studerende. Men der er tilsidst kun ét Hensyn, Hensynet til Videnskaben. Det er en videnskabelig Højskole, der er Tale om. De Studerende skal møde med det Ønske og den Fordring at lære den arbejdende Videnskab at kende, ikke blot dens Resultater; de skal føres til Indblik i og Forstaaelse af den Vej, ad hvilken Videnskaben naar sit Maal, lære Kundskabens Kilder, ikke blot den færdige Kundskab eller den praktiske Anvendelighed at kende. Og dette forudsætter, at Lærerne selv er arbejdende Videnskabsmænd, at de paa første Haand kender og følger Videnskabens Udvikling og, om muligt, selv deltager i den store, internationale Forskning.

Hvis man vil have et Universitet, maa man gøre sig denne Fordring klar. Den vil sikkert faa en større og større Betydning for Fremtiden. Vi glæder os alle over, at Kundskab udbredes til større og større Kredse, at flere og flere drages ind i de intellektuelt Dannedes Verden. Men man maa ikke være blind for en Fare, som vokser med denne Udbredelse — Halvdannelsens Fare. Det at tro sig færdig, tro at være ved Maalet er ganske vist en almenmenneskelig Tilbøjelighed. Men Videnskaben vil dog altid kunne holde Justits paa sit eget Omraade gennem den stadige Appel til Grundene for eller Kilderne til vor Viden. De, der blot kender Resultater, ikke Grundene, hvorpaa de bygger, har ikke samme Mulighed for Selvkritik. De ser navnlig ikke, at i Videnskaben ligger Grænsen der, hvor Grundene hører op. Ud over denne Grænse ligger de blotte Paastande, der ofte udløser saa meget des større

Iver, jo løsere Grundlaget er. Der ligger her en Fare for Fremtidens aandelige Kultur, som ikke i samme Grad var til Stede i tidligere Tider, da Grænsen mellem Vidende og Ikke-vidende var meget mere bestemt dragen, ogsaa i det udvortes. — For at undgaa Misforstaaelse vil jeg tilføje, at Videnskabsmænd ofte er halvdannede udenfor deres specielle Fag (eller deres Specialitet indenfor dette) og kan overraske ved hastige Domme og overfladiske Bemærkninger, naar de ikke netop bevæger sig paa deres eget Omraade.

Fyldestgøres Kravet om streng Videnskabelighed, vil dermed ikke være udelukket, at der gennem mere tilgængelig, mere populære Forelæsninger øves en almindennende Undervisning, som kan komme større Kredse til Gode, og som kan blive af Betydning for den By og den Landsdel, hvor Universitetet ligger. Ogsaa af speciellere Forelæsninger og Øvelser vil mange kunne have Udbytte, selv om de ikke kan ofre vedkommende Fag et længere Studium. Ikke mindst i de humanistiske Fag vil der være Mulighed for oplysende Vejledning for almindelige Dannede, der nærer Interesse for et eller andet Emne. I København har det særlig vist sig, at Kommuelærere og Kommuelærerinder i stort Antal besøger den Art Foredrag. Universitetskommissionen af 1912 udtalte Ønsket om, at Adgangen til speciellere Øvelser aabnes mere end hidtil for Deltagere med fornøden Interesse og Forkundskab, selv om de ikke er Studenter.

Men i denne Sammenhæng maa det fastholdes, at Erfaringer, navnlig fra Frankfurt og Hamburg (hvorom kan læses i det hamburgske Senats Forslag om Oprettelse af et Universitet af 20. Decbr. 1912), har vist, at almindelige Forelæsninger (hvad man i Tyskland har kaldt »ein allgemeine Vorlesungswesen«) svæver i Luften, naar der ikke i hvert enkelt Fag er en særlig Kreds af Fagstuderende, den være nu lille eller stor. Kun i saadanne snævre Kredse vil den nøjere Vekselvirkning mellem Lærere og Lærende, der ligger i Begrebet Universitet og er saa vigtig for et videnskabeligt Liv, være mulig, og gennem disse speciellere Mellemlid, der igen kan fortone sig over i de større Kredse, vil der komme Fasthed i hele Virksomheden. Det var med Henblik til den Mangel, som her er følt, at man i Frankfurt og Hamburg fra et blot almindeligt Forelæsningsvæsen gik over til Planen om at oprette Universiteter.

Jeg vil ikke foregribe, hvad jeg kunde tænke mig, Repræsentanterne for Københavns Universitet vil sige ved denne Lejlighed. Men skønt jeg selv har forladt Universitetet, slaar mit Hjerte varmt for det Sted, hvor det har været mit Livs store Lykke at finde en Virkekreds. Og det vil i mine Øjne

være til Københavns Universitets eget Bedste, at det faar en jysk Kollega. Naar en saadan Kollega bliver udstyret, som det sig bør, baade i personel og i materiel Henseende, vil der komme en gavnlig og mere og mere nødvendig Vekselvirkning i Stand paa det intellektuelle Omraade indenfor vort Lands Grænser. Hidtil har Forholdet til svensk og norsk Videnskabelighed været af stor Betydning for os; men det vil udvikle det videnskabelige Liv her i Landet, naar vi kunde faa to Midtpunkter. Videnskabsmænd, som nu ikke faar Adgang til højere Lærervirksomhed og dermed Frihed til fortsat videnskabelig Udvikling, vil da have bedre Udsigter. Og typiske Forskelligheder i Henseende til Synspunkter, Opgaver og Metoder vil her kunne gøre sig gældende i selve Landet.

Men, som allerede antydet, staar vi ogsaa fra dette Synspunkt overfor en aldeles nødvendig Betingelse, nemlig Ligestilling i personel og materielt Udstyr. Uden den kan frugtbar Vekselvirkning mellem de to Universiteter ikke finde Sted. Og én Ting ønsker jeg ved denne Lejlighed særlig at udtale. Oprettelsen af et jysk Universitet maa ikke købes med Til-sidesættelse af de Krav, Københavns Universitet endnu har at stille for at kunne hævde og udvikle den smukke videnskabelige Stilling, det har opnaaet. Der er endnu i denne Henseende store Forsømmelser at oprette. Jeg skal blot nævne én Ting. Som Formand for Universitetskommissionen af 1912 blev jeg gjort opmærksom paa den ligefrem skandaløse Tilstand, i hvilken de anatomiske og fysiologiske Instituter befandt sig. Ikke blot fyldestgør de ikke Videnskabens og Undervisningens Krav, men Universitetskommissionen fandt endog Anledning til at udtale, at »de nuværende Arbejdslokaler for disse Fag er i højeste Grad slette, tildels endog sundhedsfarlige«. Før der er raadet Bod paa sligt, vil Bevillingsmagten sikkert heller ikke skride til nye, grundlæggende Foretagender.

Det har glædet mig at se, at Studenterbladet varmt har taget Ordet for, at Københavns Universitets Interesser ikke kommer til at lide ved de nye Planer, men at der her arbejdes hen til, at det kan blive et Standarduniversitet, hvad det — mener Studenterbladet — »i enhver Henseende har Betingelser for«. Derimod forstaar jeg ikke, hvad Bladet mener, naar det siger, at »Oprettelsen af et jysk Universitet vil være i Strid med Studenternes Interesser, thi disse kræver ikke mindst i Øjeblikket Samling og Koncentration«. En saadan Samling udelukkes jo dog ikke ved, at Studenterne hører hjemme ved to forskellige Universiteter i selve Landet; de to Studenterraad vil kunne forhandle med hinanden og derved opnaa større Vægt for deres Udtalelser. Desuden vil det være til Gavn for

dansk Studentertiliv i det hele, naar det ikke længere faar sit Præg af Livet i en enkelt By. Ensidighed og ufrugtbar Ensatethed vil kunne udelukkes. Derimod kunde jeg tænke mig, at Studenter i en større By lettere kan have Adgang til fornødent Bierhverv. En vigtig Ting er ogsaa, at den større By tilbyder rigere Adgang til ideelle Nydelser, til Kunst og til Kredse med aandelige Interesser. Men til Gengæld vil paa den anden Side Tilstedeværelsen af en Ungdom med intellektuelle og kunstneriske Interesser kunne virke vækkende paa det aandelige Liv i den mindre By. — Der er diskuteret meget om, hvorvidt store eller smaa Universitetsbyer var gavnlige for Studenternes Moralitet. Her i Landet mener man ofte, at Moraliteten tiltager med Afstanden fra København. Derom har jeg ingen Mening. Spørgsmaalet var stærkt oppe for lidt over hundrede Aar siden i Anledning af Oprettelsen af Universitetet i Kristiania. Nogle Aar efter, at det var traadt i Kraft, spurgte en norsk Biskop sine Landsmænd: »Fører nu Eders Sønner et tarveligere og uskyldigere Liv end i København?« — For mit Vedkommende har jeg den Erfaring med Hensyn til unge Mennesker, at det at have en dyb Interesse for store Ting er den bedste Modvægt mod, hvad der kan drage ned; og det vil være ethvert Universitets Opgave at sørge for, at saadan Interesse kan trives.

Paa det økonomiske Omraade vil vel de største Vanskeligheder opstaa for den Tanke, vi her drøfter. Vanskelighederne vil forringes, dersom det private Initiativ, udsprungen af Lokalpatriotismen saavel som af Almenpatriotismen i Forbindelse med Interessen for Videnskab (saaledes som f. Eks. Carlsbergfondets Grundlægger har haft dem) gjorde Begyndelsen. Saaledes er det gaaet i Stockholm, Göteborg, Bergen, Frankfurt og Hamburg. I Åbo i Finland er endog to Universiteter, et svensksprogligt og et finsksprogligt, grundlagt ved private Midler. (En finsk Bonde gav 2 Millioner Mark til det finsksproglige). I København blev Initiativet til det nye fysiske Institut taget ved en privat Indsamling. Det vilde vel ligge nærmest at begynde med et enkelt Fakultet, og saa lade de andre komme til efterhaanden. Det kunde ogsaa tænkes, at enkelte Rigmænd eller Kredse af Medborgere fik Lyst til at grundlægge et Professorat i et Fag, som særligt interesserede dem. Sligt er meget almindeligt i England og Amerika. Det er heldigt, naar en Institution af den Art, vi her taler om, vokser op af Livets Trang og ikke konstrueres paa én Gang. Og spørges der, fra hvilken Ende man skal begynde, ser jeg klart (skønt mit Hjerte er ved de humanistiske Fag), at der maa begyndes fra medicinsk og naturvidenskabelig Side. Men jeg er fuldt forvisset om, at Trangen til humanistiske Studier

(Sprog, Historie og Filosofi), der hænger saa nøje sammen med Aandslivets Videnskab, tidligere eller senere vil melde sig. Jura og Teologi, der lige saa lidt som de humanistiske Fag kræver stort ydre Apparat, finder ogsaa nok deres Plads.

Det er ganske vist at begynde fra den dyreste Ende. Naturvidenskab (Medicin indbefattet) er nu til Dags den dyreste Videnskab paa Grund af det rige Udstyr af Instrumenter, Samlinger og Lokaler, den kræver. Ogsaa de andre Fag kræver dog deres Udstyr. En af de vigtigste Ting, det lykkedes Universitetskommissionen af 1912 at gennemføre, var Opretelsen af saakaldte Laboratorier for Sprog, Historie, Filosofi, Matematik, Statistik, Geografi, Teologi, Jura. Her har de Studerende Dagen igennem Arbejdspladser med de fornødne Haandbiblioteker, og her kan der holdes Øvelser, især med ældre Studerende. Det er Indretninger som disse, der især muliggør Fællesarbejde af Universitetslærere og Studerende og dermed tillige en for begge Parter gavnlig Vekselvirkning. Arbejdet i dem bliver efterhaanden den betydeligste Del af Universitetslærerens Virksomhed, medens tidligere de rent fremstillende Forelæsninger optog den meste Tid. — Man maatte tillige, som ogsaa Universitetskommissionen udtalte, have sin Opmærksomhed henvendt paa Forelæsnings- og Øvelsesrækker, der er beregnede paa dem, der kun kan opholde sig et Aar ved Universitetet, eller som ønsker at anvende nogle Aar til fortsat Almendannelse. I England og Amerika spiller i denne Retning de saakaldte Colleges en stor Rolle.

Hvorledes det nu end gaar med denne Plan, og selv om Tiden til dens Udførelse ikke skulde være fjern, vil jeg næppe komme til at opleve dens Udførelse. Men det er mig en Tilfredsstillelse, at jeg gentagne Gange, og saaledes ogsaa her i Dag, har været med at forhandle om en Sag, der efter min Overbevisning er af stor Betydning for aandelig Kulturs Fremtid i mit Fædreland.

Professor, Dr. jur. Bentzon:

Mine Herrer! Det er ikke saa let for mig at skulle tage Ordet lige efter Professor *Høffding*. Han udtalte saa meget, som jeg ogsaa gerne vilde have sagt, og sagde det bedre, end jeg kunde have gjort. Paa en Maade var det ogsaa lettere for ham, idet han talte paa egne Vegne, medens jeg skal tale paa Universitetets Vegne. Jeg kan sige, at saa godt som alt, hvad Professor *Høffding* udtalte, kunde han have sagt som Repræsentant for Københavns Universitet, og jeg bliver derfor desværre paa forskellige Punkter nødt til at trætte Dem med Gentagelser heraf. Til Gengæld har mine Udtalelser en stor Støtte i Professor *Høffdings* Autoritet.

Jeg staar her først og fremmest for at bringe Dem en Hilsen fra Lærerne ved Københavns Universitet og en Tak, fordi De gerne vilde se disse Lærere repræsenterede her i Dag. Der er ingen Tvivl om, at man der ligesom for 10 Aar siden er fuldtud villig til at yde sin Bistand til, at Planen paa bedste Maade kan føres ud i Livet. Dette udtrykte den akademiske Lærerforsamling den 19. September 1907, idet man paa Foranledning af Ministeriet udtalte sig om en eventuel Oprettelse af et Universitet i Aarhus. Man sagde da, at »man ansaa det for rettest, at de mangehaande Overvejelser, som dette Spørgsmaal maa fremkalde, behandles i en Kommission, som kan undersøge, hvorvidt der er Trang til et saadant nyt Universitet, hvilke Betingelser der er tilstede for dets Oprettelse, hvilke Opgaver det straks eller med Tiden skal sætte sig, og hvilke Midler der vil kræves til, at Planen iværksættes paa en værdig Maade. — I Kommissionen ønskes der Københavns Universitet en passende Repræsentation«.

Bag saadanne Betragtninger, som nærmest maa referere sig til Fremgangsmaaden, ligger der — dengang lige som nu — en varm Sympati for Tanken om et nyt Universitet. Det vil jeg gerne begynde med at understrege. Vi er klar over, at det i flere Retninger er en Mangel kun at have et eneste Universitet i Landet. Og efterhaanden som Kundskabstrangen stiger, og Indbyggertallet vokser — og nu med det sikre Haab om Nordslesvigs Tilbagevenden — bliver Manglen ved blot at have vort ene Universitet og Fordelene ved et nyt, jysk Universitet mere iøjnefaldende.

Det kan have sin Betydning at faa to saadanne Kulturcentrer for at modvirke den Skævhed i Balancen, som den

overvældende store Hovedstad i Landets østlige Side medfører. Det er særlig værdifuldt, at der kommer en Kappelyst og Samvirken mellem to Universiteter. I mange Fag kommer der da to Professorer med ganske parallel Virksomhed, der gensidig kan hjælpe og anspore hinanden, hvor vi nu kun har en enkelt, hvis egentlige Fagfæller maa søges udenfor Landets Grænser.

Det er fremdeles befrugtende for Studenterne at kunne dele deres Studietid i to og faa aandelig Paavirkning fra to Universiteters Side. Professor *Hoffding* uddybede nærmere denne Side af Sagen, og jeg er enig med ham deri. Mange Erfaringer fra Udlandet viser ogsaa dette.

Endelig betyder det i visse Fag, hvor Studentertallet er stort, en gavnlig Lettelse for Københavns Universitet, hvis moderne Undervisning, som Professor *Hoffding* nærmere kom ind paa ved Omtalen af Studiegaarden og Laboratorierne, mere og mere kræver *Øvelser* med færre Deltagere, ikke *Forelæsninger* for saa mange, det skal være.

At det ny Universitet skal ligge i Jylland synes indlysende. Hvor det skal ligge herovre, er en Sag, hvori Københavns Universitet som saadant kun er mindre interesseret; thi de skitserede Fordele for Universitetet — Samarbejdet — opnaas omtrent lige godt, hvor i Jylland Universitetet saa lægges. Noget andet er, at enhver interesseret Dansk — deriblandt ogsaa Københavns Universitets Professorer — kan, og efter mit Skøn bør, søge sig formet en Mening om Forholdene og Manglerne ved de forskellige Steder, Nord eller Syd i Jylland, hvorom der kunde blive Tale.

Skulde man fra et Universitetssynspunkt nære nogen Betænkelighed ved Planen, maatte den navnlig være af finansiell Karakter, en Frygt for, at de to Universiteter skulde vise sig saa meget kostbarere end det ene — en hel Del kostbarere maa en saadan Dublering aabenbart blive — at begge fik for liden pekuniær Støtte i en overskuelig Fremtid. Alene fra denne Side set kunde ogsaa selve Københavns Universitet nære nogen Frygt for Planen. Der er stadig paa Dagsordenen hos os uopfyldte og uomgængelige Krav til Nybevillinger, f. Eks. til nye anatomiske og fysiologiske Instituter, hvilket ogsaa Professor *Hoffding* stærkt betonedes.

Derimod maatte man aldrig befrygte Konkurrencen om Studenterne, om den bedste Videnskabelighed og Undervisning. Skulde det jyske Universitet — friskt og ungt som det vil begynde — udvikle noget, der er bedre end det, vi har kunnet, maatte det hilses med ublandet Glæde; men ingen behøver dog, tror jeg, at frygte for, at ikke Hovedstadens

Universitet stadig skal kunne dokumentere sin Eksistensberettigelse.

Til de finansielle Vanskeligheder kommer der visse personlige. Ikke saa meget det centrale Spørgsmaal, om der vil komme tilstrækkelig mange Studenter. Det vil der sikkert komme, naar Sagen gribes rigtigt an, d. v. s. naar man baade vil og kan indrette det godt og praktisk for Studenterne. Under Krigen har man i saa Henseende her ved Universitetet udfoldet megen nyttig Bestræbelse. Studenterorganisationerne har selv hjulpet med. Ogsaa private Kredse kan med Udbytte interesseres for denne Sag.

Jeg tænker derimod paa det andet personlige Spørgsmaal: hvorledes faa tilstrækkelig mange og gode Lærerkrafter? Dette Spørgsmaal er for et lille Land brændende, og Erfaringen lærer, at der her, selv med kun ét Universitet, kan opstaa Vanskeligheder. Det er dog i det lange Løb hovedsagelig kun et økonomisk Spørgsmaal. (Lærers standard of life!). Lønnen maa udenfor København paa ingen Maade være mindre end i København; og Professorlønningerne maa i det hele sættes meget betydeligt op, ikke blot fordi Prisniveauet er steget saa stærkt, men ogsaa fordi det mere og mere viser sig, at andre, mere materielle Erhverv kan byde Kaar, der frister vort Lands begavede Ungdom bort fra at basere sit Liv paa Videnskabens Dyrkelse, selv hvor den følte et vist Kald dertil. En god Ordning af den økonomiske Side bliver en ufravigelig Betingelse for en tilfredsstillende Løsning af dette personlige Spørgsmaal. Og vort Lands Magthavere skulde gerne fuldtud værdsætte, hvad det aandelige Arbejde — i dets videnskabelige saavel som i dets øvrige Forgørelser — i den kommende Tid vil betyde for vort lille Land, ogsaa for dets materielle Trivsel. Jeg tvivler ikke paa dette Punkt om, at de rette Opfattelser jo nok skal sejre. Og jeg har det sikre Haab, at naar Jordbunden gødes tilstrækkeligt, vil de fornødne sjælelige Anlæg og Interesser blomstre frem; at det i Nutiden kan være lidt goldt og knapt, er intet Under.

Det finansielle — og deraf afhængige personlige — Problem er dog navnlig af den Grund saa stort, at man fra først af *ubøieligt* maa holde fast ved, at det skal være et *virkeligt* Universitet; den Undervisning, der gives, de Studier, der plejes af Studenterne og Professorerne, skal staa fuldtud paa Højde med, hvad der kan ydes af et gammelt indarbejdet Universitet, som f. Eks. Københavns. *Maalet* maa ogsaa være et *helt* Universitet, omfattende alle Fakulteter — og maaske inddragende nye Faggrupper, som Tidens Tarv lader opstaa. Noget andet er, at man kan *begynde* lidt mere beskedent og prøvende

med Hensyn til Antallet af Fagene. Man kan, som i Stockholm, i nogle Aar have alene et naturvidenskabeligt Fakultet, som i Göteborg alene et humanistisk, eller, som af nogle foreslaaet for Aarhus, alene et medicinsk. Men Bestræbelsen maa gaa ud paa efterhaanden at faa alt det andet med — saaledes som i Stockholm, der nu har faaet tillige et humanistisk og et juridisk Fakultet.

Desuden maa Kvaliteten være ubetinget af første Klasse. Og selv om man maaske kunde begynde med Virksomheden saaledes, at man i en kortere Periode ikke førte Studenterne frem til nogen ved det jyske Universitet holdt Eksamen — eller selv om man i Begyndelsen kun holdt de Eksaminere, der falder efter nogle faa Aars Studium, i. Eks. juridisk eller statsvidenskabelig Eksamens første Del, medens de afsluttende Eksaminere toges i København — saa ligger der heri dog en Fare for det nye Universitets Trivsel, og det bliver ødelæggende, hvis man ikke efterhaanden kommer helt bort fra saadanne Begrænsninger. Ellers naar man ikke Maalet: et helt og et første Klasses Universitet!

Imidlertid er alt dette, ja, blot den beskedne Begyndelse, noget meget dyrt. *Mindre* i Teologi, Jura, Statsvidenskab og de sproglig-historiske Fag, hvor »Apparatet« væsentlig kun er Høresale, Øvelseslokaler, Studielokaler med Haandbibliotek, Laboratorium og egentlige Biblioteker. *Mere* i de medicinske og naturvidenskabelige Fag med deres talrige og store Instituter. Selv om man i. Eks. i Medicinen vilde lade det jyske Universitet forberede til Eksamens første Del, vilde der kræves meget dyre fysiske, kemiske, anatomiske og fysiologiske Instituter. Hertil kommer for de matematisk-naturvidenskabelige Fag, at det frugtbare Samarbejde, som i København finder Sted mellem Polyteknisk Lærestanstalt og Universitetet, og som bl. a. har Betydning ved at skaffe Studerende til Institutterne — ikke vil kunne tilvejebringes for det jyske Universitet. Dette Samarbejde virker befrugtende for den frie videnskabelige Forskning, selv om der ogsaa har vist sig vanskelige Sider derved.

Jeg skal ingen nærmere Betragtning anstille over, hvor mange Penge et jysk Universitet skulde kræve, saavel straks som efterhaanden, naar det helt udfoldedes. Trods de øjeblikkelige Vanskeligheder for Statshusholdningen nærer jeg ingen Tvivl om, at Danmark maa kunne opretholde to Universiteter; og jeg mener, at dette i Hovedsagen er en almindelig Statsopgave, der interesserer hele Landet, ikke blot halvt et østdansk, halvt et vstdansk Problem. Men det forekommer mig, at vi her burde lære lidt af Norge, Sverrig og Finland. Man har her langt bedre end hos os formaaet at interessere de store For-

muers Indehavere for grundlæggende Dotationer til Universiteter. Det har maaske noget sin Grund i, at vi ikke her i Landet har saa mange store Formuer; men Krigen har dog ogsaa hos os skabt mange saadanne, som er ganske fri, og som man maaske kunde lede ind i de rigtige Kanaler, saa de kunde komme Videnskaben til Gode.

Saa vel ad denne Vej som ved almindelige Indsamlinger og ved kommunale Tilskud kunde et jysk Universitet faa sine første Leveaar gjort blidere, faa en Start, der hjalp det over Børnesygdommene. Men til syvende og sidst bliver det dog en Statsopgave. Først og sidst maa det Krav lyde: Hold Kvaliteten oppe paa det ypperlige, stræb efter at vække Interesse for, hvad Nutiden har udfundet og vil kunne udfinde af de bedste Studieformer og i de hele Formen for det mest udviklende og sunde Liv for de unge Studerende. Gøres dette, vil de mange forenede Kræfter kunne skabe det, som ogsaa Københavns Universitets Lærere har varin Sympati for, ikke blot et jysk Universitet, men et *godt* jysk Universitet.

Dr. phil. *Mentz*, Viborg, takkede paa egne og to Kollegers Vegne for Indbydelsen til at komme til Stede ved Mødet og gav nogle Meddelelser om et Borgermøde, der havde været afholdt i Viborg om denne Sag. I Viborg havde særlig Biskop Poulsen været meget ivrig for Sagen, men desværre var Biskoppen forhindret i at være til Stede ved Mødet i Aarhus. — Taleren fortsatte derefter:

Det er sikkert af rent praktiske Grunde overordentlig vigtigt at faa et Universitet i Jylland. Mange Jyder vil sætte en Ære i at blive i Jylland i deres Studentertid, og man behøver i det hele ikke at frygte for, at der skal komme til at mangle Studenter, forudsat at Undervisningen kun blive lige saa god som i København. Det glæder mig, at Professor Høffding og Professor Bentzon har udtalt, at de betragter Oprettelsen af et jysk Universitet som et Gode, for saa vidt som det vil aflaste det store Arbejde ved Københavns Universitet. Jeg har det Indtryk, at der ved visse Fakulteter er en Overfyldning, som ikke er af det gode; den personlige Rapport mellem Professorer og Studenter er derved i Tidens Løb blevet mindre, selv om den nu ved Laboratorieundervisningen er kommen noget frem igen. Et jysk Universitet frembyder derfor en Fordel, idet det bliver et mindre Universitet med mere personligt Samkvem end ved et stort. Dertil kommer, at Tilgangen af de sønderjyske Studenter, som vi venter og haaber paa, vil forøge Antallet af Studerende, saa Øjeblikket er i høj Grad egnet til at slaa

til Lyd for Oprettelse af et Universitet. Tanken om et jysk Universitet vil vinde varm Anklang i sønderjyske Kredse.

Hvad de ydre Studievilkaar angaar, frembyder en mindre By store Fordele fremfor en større. Men langt vigtigere for os Jyder er det, at vi føler os brøstholdne ved, at vi ikke her i Jylland har et aandeligt Kulturcentrum, der betyder noget. Denne aandelige Kraftcentral maa vi have anbragt i Jylland, hvor det saa end bliver, og det skulde være underligt, om ikke Danmark kunde bære to aandelige Kraftcentra. Naar alt aandeligt Liv centraliseres i København, er det ikke sundt, og vi kan ønske at faa ialt Fald en væsentlig Part deraf. At der vil kunne ske en rig Udvikling af Initiativ fra det ene Universitet til det andet, nærer jeg ikke Tvivl om, hvad allerede er udtalt af Professor *Hoffding*.

Hvad Spørgsmaalet om Iværksættelse af Universitetet angaar, er jeg derimod ganske uenig med Professor *Hoffding*. Man skal ikke begynde med de matematisk-naturvidenskabelige Fakulteter, for dertil hører Oprettelsen af saa store Samlinger og Instituter, at det er meget vanskeligt at faa startet straks. Dertil kommer, at Antallet af Studenter ved disse Videnskaber ikke er saa stort, saa der ikke er nogen særlig Overfyldning. For enkelte Fags Vedkommende kan man dog tænke sig en Supplering. I København har man saaledes adskillige Aar maattet nøjes med et yderst tarveligt udstyret astronomisk Observatorium, som vistnok ikke kan anvendes til ordentlige Observationer. Det burde lægges uden for Byen og kunde da passende komme til Jylland.

Paa Mødet i Viborg gjorde Biskop *Poulsen* stærkt gældende, at det vilde være naturligt at oprette et teologisk Fakultet. For Øjeblikket var der i København 6 Professorer i Teologi, og al Forskning og Paavirkning skete alene gennem disse 6 Mand; det var derfor godt, hvis der kunde blive et andet Fakultet i Teologi. Det er netop de humanistiske Fag, de sproglig-historiske, som man bør begynde med herovre. Men hvad der end bliver oprettet, skal det være første Klasses, ellers maa man hellere lade være. Hvis man altsaa begynder med et teologisk og et filosofisk Fakultet og maaske et juridisk, har man allerede en god Basis; om man saa senere skal gaa videre, vil altid kunne drøftes, det er jeg ikke saa sikker paa. Et medicinsk Fakultet hører nærmest til de naturvidenskabelige Fag og kræver et uhyre stort Apparat, og det skal være godt, hvis Undervisningen skal være god.

Med Hensyn til Lærerkrafter tvivler jeg ikke om, at de vil kunne skaffes. Vi har flere unge Videnskabsdyrkere, som gaar og halvsulter, og et jysk Universitet skulde vel kunne bi-

drage til, at de, der har Lyst til videnskabelig Forskning og Lærergerning, kunde komme til at tage fat.

Det mest brændende Spørgsmaal er imidlertid Spørgsmaalet om Pengenes Tilvejebringelse. Der er for mig ikke Spor af Tvivl om, at Staten bør være den egentlige Bærer af Universitetet, baade hvad angaar Oprettelsen og den fremtidige Drift deraf. Det er en langt større og bedre Opgave end at drive Teatre. Men Staten vil naturligvis betænke sig flere Gange, før den gaar til Oprettelsen af et Universitet, og derfor er vi i Viborg kommen ind paa den Betragtning, at hvis vi skulde have et jysk Universitet, og Staten ikke i Øjeblikket har Lyst eller Evne til at starte det, saa vil der være en anden Løsning af Spørgsmaalet eller dog et væsentligt Bidrag til Løsningen, nemlig at de samlede jyske Kommuner træder til og hver for sig giver et klækkeligt Bidrag til Universitetets Oprettelse. Og er det først oprettet, skulde Staten vel nok kunne drive det. Jeg tror ikke saa meget paa, at private Folk skulde kunne ofre Kapitaler til offentlige Formaal. Der blev talt om Brygger Jacobsen. Jeg vil dog i denne Sammenhæng ogsaa minde om Etatsraad *Hansen* paa Mullerup, som i sin Tid byggede en hel Læreanstalt, der har haft overordentlig stor Betydning for den farmaceutiske Udvikling i vort Land. Men det maa være Stat og Kommuner, der er de afgørende Faktorer for Tilvejebringelse af Pengene, og der vil jeg lægge alle de tilstedeværende Jyder paa Sinde, at vi først og fremmest maa være enige, og hvis det er nødvendigt, maa Kommunerne gøre en Kraftanstrengelse for at oprette et jysk Universitet; det maa vi alle kunne samles om, i hvert Fald alle Bykommuner, som sikkert vil kunne rejse betydelige Summer. Naar man var kommen saa vidt, kunde man henvende sig til Staten om at gøre Resten, og derefter maa bestemmes, hvor Universitetet skal ligge. Jeg skal dertil kun sige, at vi fra Viborg rejste herved først og fremmest for at slaa et Slag for Oprettelsen af et jysk Universitet; men vi vilde naturligvis være meget daarlige Viborgfolk, hvis vi paa Forhaand forkastede enhver Tanke om, at det kunde komme til at ligge i Viborg. Dette Spørgsmaal ligger jo langt ude i Fremtiden, og det vil en enkelt Kommune ikke komme til at afgøre, selv om vi ogsaa mener, at Viborg i mange Henseender frembyder gode Betingelser for Oprettelsen af et Universitet.

Paa det Borgermøde i Viborg, som jeg før omtalte, blev der vedtaget en Resolution, saalydende:

»Mødet udtaler, at et Universitet i Jylland i høj Grad vil bidrage til det aandelige Livs Trivsel i Danmark. Hvis et

Universitet ikke udelukkende rejses ved Statsforanstaltning, maa der formentlig kunne rejses yderligere Midler ved enig Samvirken mellem de jyske Byer og Amter, hvorefter Staten maa bestemme, hvor Universitetet skal ligge.»

Jeg vil gerne have Lov til at lægge stærkt Eftertryk paa Ordene »enig Samvirken«, og jeg haaber, at Jyderne i denne Sag ikke alene maa vise sig saa stærke, som de har Ord for at være, men ogsaa enige.

Borgmester *Drechsel*: Dr. *Mentz* var ikke tilstede, da jeg før sagde, at Spørgsmaalet om Universitetets Beliggenhed skulde udskydes til senere; men det er vi jo altsaa enige om. — Kun paa et Par Punkter vil jeg tage Afstand for Dr. *Mentz*, nemlig at Universitetet i Jylland udelukkende skulde være for Jyder, og at Jyderne skulde sætte en Ære i at studere herovre. Jeg vil meget hellere se en Vekselvirkning mellem Jyder og Københavnerne (Hør!). — Hvad et medicinsk Fakultet angaar, mener jeg tværtimod, at det nødigt skulde undværes, og vi har f. Eks. her i Aarhus vore Hospitaler i en saadan Orden — jeg ved ikke, hvad Viborg har! — at vi maaske netop skulde begynde med et saadant Fakultet. Der har tilmed været tænkt paa, at Staten mulig vilde lægge et Rigshospital herovre i Jylland.

Bibliotekar *Raphael Meyer*, København, takkede Komiteen, fordi den havde givet de videnskabelige Læreanstalter, der ikke hørte til Lærerkollegierne, Lejlighed til at blive repræsenteret paa Mødet. Maaske burde ogsaa Studenterne have været repræsenteret ved denne Lejlighed. Angaaende Betimeligheden af at faa et Universitet mere i Danmark, vilde Taleren paa sin Stands Vegne støtte denne Tanke saa kraftigt som muligt, ikke blot fordi derigennem flere af Videnskabens Arbejdere kunde naa op til at blive Professorer, men særlig fordi det vilde være til allerstørste Gavn for videnskabeligt Liv i Danmark. Det gamle Universitet trængte paa flere Omraader til Konkurrence, og det vilde være til Gavn for det, om der kom nyt Blod og nye Mænd, der vilde stræbe efter at hæve den nye Anstalt op i Højde med den høje Stilling, som den gamle Anstalt indtog. Efterhaanden som Studierne udfoldede sig mere og mere, trængtes der til stadig nye Udvidelser af det københavnske Universitet, og det var derfor sikkert heldigt at faa en anden Anstalt, som kunde supplere og aflaste denne; visse Fakulteter var helt overfyldte, f. Eks. det filosofiske og endnu mere det medicinske. Desuden syntes Taleren, at det københavnske Studententliv, saaledes som det

havde udfoldet sig i de sidste Decennier, ikke særlig fristede Forældre til at ønske deres Børns Deltagelse deri. Universitetets Beliggenhed havde i Grunden mindre at sige; det maatte blot ikke ligge i Flensborg eller ved Grænsen. Hvis Videnskaben skulde trives, maatte den have Ro, og saa maatte der ikke samtidig stilles den andre Opgaver, end ikke nationale.

Overlæge, Professor *Tage-Hansen*, Aarhus, vilde i Mod-sætning til Dr. *Mentz* hævde, at et medicinsk Fakultet i høj Grad var ønskeligt, for netop paa dette Omraade var det snævre Samarbejde mellem Lærere og Studenter nødvendigt. Dette Samarbejde var et af Nntidens største Fremskridt, men det var afhængigt af, om Forholdene var saaledes, at et Samarbejde kunde blive muligt. Selvfølgelig burde det medicinske Fakultet i København være komplet i enhver Henseende, og det, der manglede, burde anskaffes; men naar det var gjort, skulde man ikke begynde at arbejde paa alle de andre Omraader, blot fordi Tilgangen af Studenter var for stor. Der var forskellige Forhold, som i høj Grad ønskeliggjorde et medicinsk Fakultet i Jylland. I Aarhus havde der i de sidste 7 Aar været Feriekursus for medicinske Studenter, og disse havde været overordentlig tilfredse med, hvad de i denne Tid havde lært og set, og hvor de havde haft Lejlighed til at faa mange Ting paa nærmere Hold end i København. Ligeledes fandtes der i Aarhus et bakteriologisk Institut, der havde megen Betydning for Videnskaben herovre, og Afstanden fra København spillede tillige en stor Rolle ved visse bakteriologiske Undersøgelser. Et virkeligt medicinsk Centrum i Jylland vilde have meget stor Betydning for de mange unge, videnskabelig interesserede Læger og Sygehuslæger rundt om i Provinsen. Taleren havde den Anskuelse, at det kunde kun oprettes i en af de største Byer, som kunde skaffe alle de nødvendige Betingelser til Stede. Men fik man et Universitet i Jylland, skulde det først og fremmest staa fuldstændig frit, direkte under Regeringsmyndighederne, og ikke i noget som helst Afhængighedsforhold til Universitetet i København.

Rektor, Dr. phil. *Larsen*, Aarhus, udtalte paa den højere Skoles Vegne sin Glæde over de Forhandlinger, som var indledet, og som forhaabentlig førte til et Resultat. Taleren havde den Anskuelse, at et Universitets største Betydning laa i at være en Kulturfaktor, en Anstalt, hvorfra der straaede Aandskultur ud i vide Kredse. Derved fik det Betydning for mange Mennesker udenfor Studenternes Kreds, som havde levende videnskabelige Interesser. Ikke mindst for den højere Almen-skoles Lærere vilde det have Betydning at komme i frugtbar

Forbindelse med et saadant videnskabeligt Centrum og derved holde sig friskere i videnskabelig Henseende, end det ellers var muligt i en Provinsby. Ogsaa Eleverne i Skolernes øverste Klasser og i Gymnasiet kunde have stor Interesse og Udbytte af at følge de elementære Forelæsninger, men tillige kunde en hel Del andre Mennesker, baade Forretningsfolk, Arbejdere og Lærere i Folkeskolen besøge Universitetet og studere et eller andet Fag. Men naar et Universitet saaledes kunde være Kulturspreder for vide Kredse, kunde Taleren godt tænke sig, at man i hvert Fald burde overveje Spørgsmaalet om et Universitet eller en Del deraf i Flensborg, f. Eks. et Par Fakulteter, deriblandt det filosofiske, medens man saa lagde f. Eks. de medicinske og tekniske Fakulteter i Aarhus. Men i alle Tilfælde burde det nye Universitet være selvstændigt og selv afholde alle afsluttende Eksaminer.

Adjunkt *Clausen*, Viborg, betonedes, at en By med en Historie som Viborg selvfølgelig var interesseret i Spørgsmaalet om Oprettelse af et jysk Universitet. De Delegerede fra Viborg var dog ikke mødt i Dag for at arbejde specielt for Viborgs Interesser, men for at være med i det Arbejde, som kunde blive til Gavn for hele Landet. Taleren var enig med Professor Bentzon i, at Universitetet saavidt muligt skulde omfatte alle Fakulteter; men det vilde sikkert være heldigt at begynde mere smaat, og det var derfor naturligst at begynde med de Fakulteter, som straks kunde oprettes. Det medicinske Fakultet vilde vist blive det vanskeligste at begynde med, fordi det krævede saa store Hospitaler og Institutioner af forskellig Art. Derimod var der mere Grund til at tænke paa det teologiske Fakultet, især da der for Øjeblikket var Præstemangel og vilde blive det endnu mere, hvis Sønderjylland blev indlemmet. Dernæst var det filosofiske Fakultet i København aldeles overfyldt, og det var tillige det, som de fleste Mennesker kunde have Udbytte af, selv om de ikke studerede med et Embedsstudium for Øje. Disse to Fakulteter vilde kunne oprettes med en tilstrækkelig god Basis i en hvilken som helst By i Jylland. Det vilde sikkert heller ikke falde vanskeligt at skaffe Professorer til det nye Universitet. Hvad Beliggenheden angik, saa havde baade store og smaa Byer deres Fordele, baade Hovedstaden med sine stærke Impulser og den lille By med det mere intime Samliv og den stærkere Kammeratskabsfølelse. Men det var jo ikke nødvendigt at tilbringe hele sin Studentertid paa samme Sted; det kunde tværtimod være en Fordel at dele den mellem to Steder. Taleren mente ogsaa, at Flensborg burde fraraades, og denne Opfattelse deltes tillige af fremragende Sønderjyder.

Direktør *Fr. Lausen*, Aarhus, udtalte, at aandelige Interesser og Erhvervsinteresser ikke kunde adskilles, og den, hvis daglige Gerning drejede sig om Erhvervsinteresser, følte netop Trang til at udvikle sin Aand paa andre Omraader. Derfor maatte dansk Erhvervsvirksomheds Mænd med Begejstring hilse Tanken om Oprettelse af et Universitet i Jylland, og de burde alle være klar over, at denne store og betydningsfulde Sag vedkom dem i lige saa høj Grad som de akademiske Mænd. For Taleren selv havde det været en Begivenhed at være til Stede ved dette Møde og høre Talerne, som overvejende konkluderede i, at Universitetet i Jylland var en Statsopgave, ikke jysk, sjællandsk eller fynsk, men dansk, og at et saadant Universitet skulde være jævnbyrdigt med det gamle i Hovedstaden. Ideen om, at alle jyske Kommuner skulde organiseres til at bidrage, var maaske rigtig; men naar man erkendte, at Spørgsmaalet var en Landssag, burde Tanken udvides til ogsaa at omfatte Kommunerne udenfor Jylland.

De foregaaende Talere havde alle været enige om det økonomiske Spørgsmaals overvejende Betydning og ligeledes om, at Oprettelsen af Universitetet maatte være en Statssag. Borgmester *Drechsel* havde tillige fremsat den Ytring, at Ofervilligheden herhjemme maaske næppe var saa stor som f. Eks. i Norge, hvor man til Dels ved private Midler havde oprettet et Universitet i Bergen. Taleren havde ogsaa den Anskuelse, at det i Principet maatte være en Statssag. Men Staten gav næppe tilstrækkelige Penge paa Forskud til, at en Opgave som denne, der fra nu af maaske dagligt vilde kræve Penge, kunde løses; for Staten skulde jo være sparsommelig i alle Retninger. Derfor var der nu Lejlighed for private til at træde til, og forhaabentlig vilde det vise sig, at der fandtes tilstrækkelig mange forstaaende og højsindede Rigmænd.

Det jyske Universitet burde være tilgængeligt for langt flere, end Tilfældet ellers var i et lille Land, og naar der havde været Tale om forskellige Fakulteter, vilde Taleren gerne nævne et Studium, som i høj Grad forsømt herhjemme, nemlig det nationaløkonomiske. — Taleren gav derefter nogle Oplysninger om dette Fags Stilling i England og omtalte særlig »Londons Skole for Nationaløkonomi og Statsret«, som i 1895 blev oprettet ved private Midler, men i 1900 blev en Afdeling af selve Londons Universitet.

Til Slut udtalte Taleren: Det gjorde mig ondt at høre Professor *Høfding* sige, at han ikke ventede at opleve at se Universitetet i Jylland. Jeg vil haabe baade for vor og ogsaa for Hr. Professorens egen Skyld, at han maa opleve dette. Dette Universitets Historie kræver ligefrem, at der raades Bod paa tidligere Tidens Sløseri, og Tiden er inde nu — netop nu.

Hofjægermester, Kammerherre *Bech*, Engelsholm, vilde paa det jyske Landbrugs Vegne udtale sin Tak, fordi dette Erhverv ogsaa var repræsenteret paa Mødet. De jyske Landmænd nærede stor Interesse for Videnskaben, saa op til den og var mere eller mindre kommen i Berøring med den gennem Højskoler o. l. i de sidste 50 Aar. Derfor vakte denne Sag ogsaa stor Interesse ude paa Landet. Taleren havde før frygtet for, at Sagen skulde give Stødet til Separatisme og skade Samarbejdet mellem de forskellige Provinser og Klasser; men nu viste det sig netop, at denne Sag kunde samle. Med Hensyn til Spørgsmaalet om Fakulteter vilde Taleren ganske henholde sig til Fagmændenes Udtalelser, og man fik her det Indtryk, at det særlig var et medicinsk Fakultet, der tiltrængtes. — Taleren gav derpaa nogle Oplysninger om Universiteter i England og Amerika, særlig om Harvard Universitet i Amerika. — Tidligere havde man ofte lagt Universiteterne ude i de smaa Byer, hvor de Studerende kunde faa Fred og Ro; men nu var Studenterne af en anden Støbning; de tog mere Del i Samfundslivet, og særlig Sporten spillede nu til Dags en stor Rolle. Aarhus var nok en stor By, men ikke for stor, og den havde sikkert glimrende Betingelser for at blive Hjemstedet for et jysk Universitet; Viborg var ogsaa en udmærket By, og ogsaa Ribe havde visse Betingelser; men dette Spørgsmaal vilde jo blive afgjort senere.

Stiftamtmand, Kammerherre *Dons* takkede ligeledes for Indbydelsen til Mødet og for de faldne Udtalelser. Taleren vilde gerne pointere, at det var en Landssag, ikke særlig en Provinssag, og at man altsaa maatte henvende sig til Regering og Rigsdag for at faa Sagen fremmet. Det næste Skridt burde altsaa være en saadan Henvendelse til Regeringen, og dér vilde saa ogsaa til sin Tid Bestemmelsen om Beliggenheden blive taget. Som kommunal Sag vilde den vist blive vanskelig, for saa kom Spørgsmaalet om Beliggenheden frem, og derefter vilde Tilskudene sikkert for en Del komme til at rette sig. Det vigtigste var, at det nye Universitet ikke fik et 2. Klasses Stempel paa sig, men kom til at staa Maal med det københavnske, saa der kunde blive Konkurrence, Samvirken og frugtbar Kappelstrid. Taleren vilde til Slut udtale de bedste Ønsker for Sagens Fremme.

Borgmester *Drechsel* bemærkede, at Spørgsmaalet om Separatisme tidligere havde være fremme i denne Sag; men det bedste Svar herpaa fandtes i en Artikel, som Professor *Erslev* havde skrevet i 1907, og hvori fremkom følgende Udtalelse:

I alle Lande har Universiteterne saa langt fra været splittende, at de tværtimod har spillet den største forenende Rolle; det er næppe for meget sagt, at uden Tysklands Universiteter var den tyske Enhed aldrig kommen i Stand. Saaledes vil vistnok et jysk Universitet komme til at virke samlende, og man tør vel endog haabe, at det i en ikke ringe Grad kunde bidrage til at udjævne den Modsætning, der findes i Danmark mellem Provins og Hovedstad, og som vist er dybere, end man ofte forestiller sig. Et Universitet i Aarhus vilde betyde en Bro mellem Landet og Hovedstaden, og maaske vilde den største Betydning for Danmark netop komme til at ligge paa dette Punkt.

Hvad Flensborg angik og Tanken om at dele Universitetet, vilde Taleren gerne, at man straks tog Afstand herfra; for naar Meningen var at danne et Kulturcentrum udenfor København, burde man dog ikke straks begynde med at splitte de forskellige Institutioner; de skulde netop være samlede. Ligeledes vilde Taleren tage Afstand fra den Bemærkning, at Københavns Universitet skulde være fuldkomment, før man maatte begynde her. Skulde dette være Tilfældet, blev Universitetet i Jylland næppe til noget, for Københavns Universitet blev vist aldrig saa fuldkomment, at det ikke trængte til Forbedringer. Angaaende Spørgsmaalet om man havde Raad dertil, saa maatte man først og fremmest spørge om Trang og Nytte, og derefter maatte Pengene skaffes til Veje.

Borgmester *Drechsel* sluttede dermed Forhandlingen og foreslog at danne en Komité af Mødets Deltagere og enkelte andre, som var interesserede for Sagen, men var forhindrede i at være tilstede. Denne Komité skulde vælge et Forretningsudvalg til at føre Sagen videre.

Dette vedtoges, og som foreløbigt Forretningsudvalg valgtes følgende:

Borgmester *Drechsel*, Fabrikant *Wied*, Aarhus, Professor *Tage-Hansen*, do., Direktør *Anders Nielsen*, Svejstrup Østergaard, Husmand *Chr. Johansen*, Brædstrup, Kamerherre *Bech*, Engelsholm, Biskop *Poulsen*, Viborg, Entreprenør *Brede*, Randers, Adjunkt *Sarøe*, Fredericia, Forretningsfører *Jakob Jensen*, Aarhus, Kommunalærer *A. Sneum*, do., Ingeniør *Bech*, do., Etatsraad *Filténborg*, do., Ingeniør *Holst*, do., Overlæge *Albech*, do.

Forretningsudvalget fik Bemyndigelse til at supplere sig

med Repræsentanter for flere jyske Byer, og flere af de valgte Medlemmer fra Aarhus erklærede sig villige til at træde tilbage til Fordel for andre, hvis det maatte ønskes.

Efter Forhandlingernes Afslutning afholdt Forretningsudvalget Møde, og det vedtoges at rette en Henvendelse til samtlige jyske By- og Amtskommuner samt Sogneraadsforeningerne om hver at vælge to Repræsentanter til Komitéen.